

FÖRSÖK MED ATT ÖKA SKYGGHETEN HOS VARG

Våren 1999 utvandrade en ettårig vargtik från föräldrarnas revir i Värmland. Hon slog sig ned i ett område öster om Färnebofjärden, på gränsen mellan Västmanland och Uppland. Där visade hon vid flera tillfällen en väldigt oskygg attityd gentemot människor, vilket inte uppskattades av boenden i trakten. Länsstyrelsen i Västmanland gav Viltskadecenter i uppdrag att genomföra ett skrämselförsök på vargen där syftet var att öka dess skygghet mot människor, bilar och bebyggelse. Försöket genomfördes sensommaren och hösten 1999.

Oskygga vargar

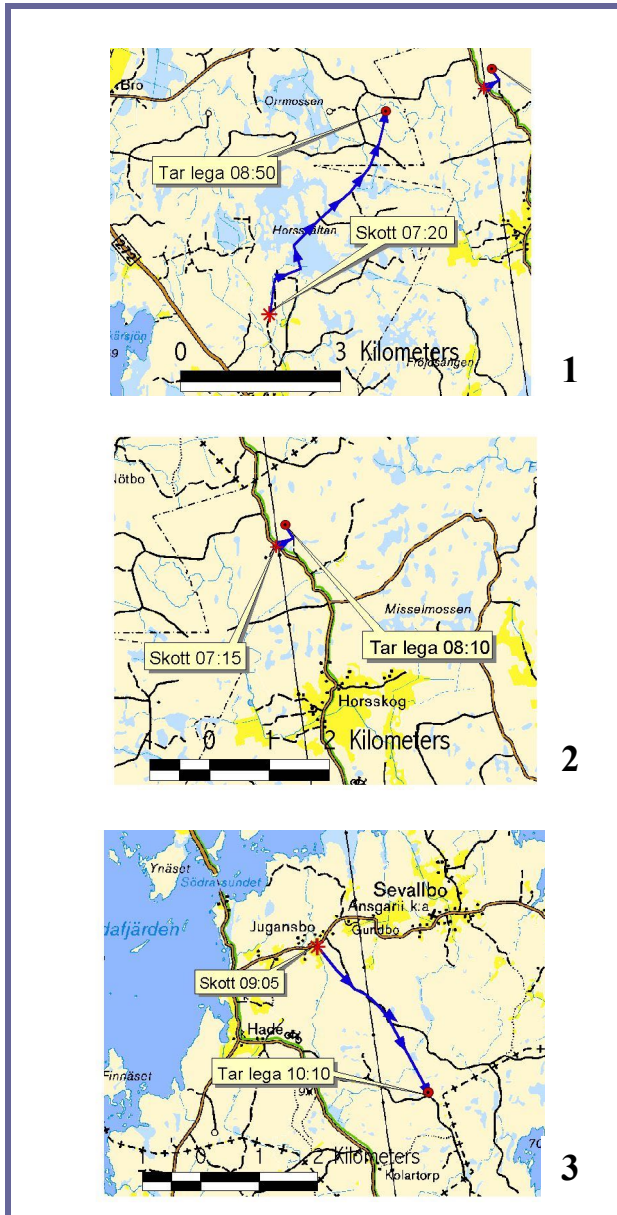
Forskare från olika delar av världen med erfarenheter av varg är eniga om att beteendet som vargen uppvisade inte är onormalt för en ensam ung varg. Det finns liknande beteenden dokumenterade hos vargar i andra populationer. Det är vanligt när vargar återkoloniserar områden och inte utsätts för jakt. Om möten med bebyggelse, bilar eller människor inte medför negativa erfarenheter för vargen så finns det heller ingen anledning för den att utveckla någon skygghet för människor. Människans förföljelse av varg genom tiderna torde ha resulterat i viss nedärvd skygghet, men det är troligt att denna skygghet åter måste aktiveras genom egna erfarenheter eller inläring från exempelvis föräldrar.

Under studieperioden visade vargen inga tecken på att aktivt söka upp bebyggelse och människor, men hon undvek dem heller inte.

Knallskott

Försöket utfördes genom intensivpejling av vargen i tre olika perioder om 8-10 dygn vardera; en studieperiod, en försöksperiod och en uppföljningsperiod. Skrämselförsök mot varg har genomförts i andra delar av världen med metoder som gummikulor, gummihagel, skrämmande människor samt knallskott. VSC:s försök genomfördes med knallskott vilket är ofarligt för djuret, men smäller högt och orsakar obehag. Skotten mot vargen avfyrades med en signalpistol. I avfyrningsmomentet smäller en tändhatt och ca en sekund senare, 30 m bort, smäller knallskottet. Knallskottet

låter som en större påsksmällare. Vid tre tillfällen under försöksperioden var mötena mellan vargen och fältpersonalen på ett sådant avstånd (15-50 m) att skott kunde avlossas. Två av skotten exploderade på mindre än 5 m avstånd från vargen, varefter hon omedelbart sprang 3 respektive 4,5 km innan hon stannade (figur 2). Ett skott (skotttillfälle 2) smäll 10 m bakom henne varvid hon gick undan någon knapp kilometer. Den momentana effekten var tydlig och en avgörande faktor verkar vara att få skottet så nära vargen som möjligt. För att vargen inte skulle associera obehaget till särskilda bilar användes olika bilar under försöket.

Uppföljning

Det är svårt att få ett bra mått på ett djurs skygghet. En jämförelse som kan göras är dock den mellan hur nära man kan komma djuret under två olika perioder.

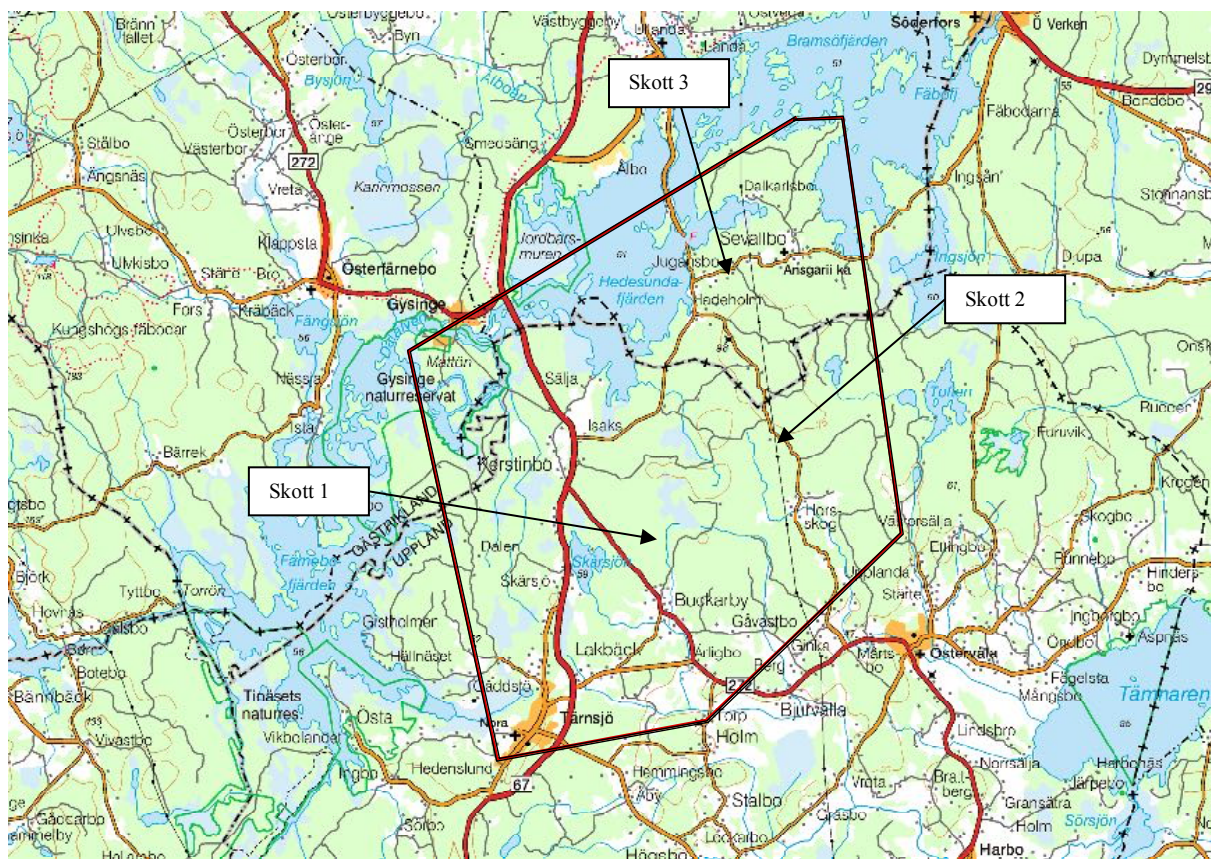
Observationsavståndet (det avstånd som var mellan fältpersonal och varg vid de möten då medvetenhet om andra parten fanns från båda håll) uppskattades och noterades därför både under försökstiden och uppföljningstiden.

En ökad skygghet gentemot människor observerades under uppföljningsperioden. Under skrämseleperioden var genomsnittet på observationsavståndet 67 m (7 möten), medan det i uppföljningsperioden var signifikant längre, 197 m (13 möten). Vargen passerade fortfarande nära hus och gårdar, dock först efter mörkrets inbrott. Hon blev skyggare i situationer som förknippades med skottfällena, t ex om en bil svängde in till kanten eller vid möten med gående människor. I sådana situationer avlägsnade hon sig skyndsamt.

Figur 1. Detaljbilder av vargens rörelser direkt efter skottfällena 1-3.

Figur 2. Bildsekvens från skottfälla nr 1.

Figur 3. Vargens hemområde med skotttillfällena inritade.

Störd dygnsrytm

Under den första pejlingsperioden märktes en dygnsrytm hos vargen. Hon var i rörelse från gryningen fram till förmiddagen, var stilla fram till kvällen vid 19-tiden och sedan stilla igen någon gång efter 22-tiden. Under skrämselfperioden blev mönstret splittrat och i uppföljningsperioden såg det först ut som om hon ändrat sin dygnsrytm. Hon var då stilla under de ljusa timmarna och aktiv under de mörka. Detta mönster ändrades emellertid och i slutet av perioden visade hon i stort sett samma dygnsrytm som hon visade i första perioden.

Slutsats

Knallskott är en användbar åtgärd för att öka skyggheten hos varg. Försöket visar att det är en åtgärd som fungerar bra, åtminstone på kort sikt. Den långsiktiga effekten kunde aldrig utvärderas då vargen trafikdödades kort efter försöket. För bibehållen effekt är det av avgörande betydelse hur boende i området uppträder gentemot vargen. Om människor informeras att uppträda hotfullt och skrämmande mot vargen borde effekten kunna bibehållas och kanske förstärkas, i annat fall är det möjligt att en avtrubning sker tämligen fort.

Referenser

Detta faktablad är ett sammandrag av följande rapport:

Karlsson, J., Ahlqvist, P. & Ahlqvist, I. 2001. *Försök med knallskott för att öka skyggheten hos varg*. Viltskadecenter 2001.

VILTSKADECENTER

Viltskadecenter är ett serviceorgan för myndigheter, näringsidkare, organisationer och allmänheten. Centret arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket. Viltskadecenter bistår Bl a med information om förebyggande åtgärder för att förhindra skador av fredat vilt.

Viltskadecenter
Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.com

E-post: viltskadecenter@nvb.slu.se

Telefon: 0581-920 70, 69 73 35

Fax: 0581- 920 90

Faktablad från Viltskadecenter 2001-05